

Svenska kyrkans diakonemblem samt diakonens högtidskläder och officiella kläder

Diakonemblem

Diakonemblemets är ett vigningstecken för diakoner i Svenska kyrkan. Emblemet formgavs 1960 av diakon Ingrid Ridderstedt och syster Marianne Nordström, Alsike kloster. 1977 blev det en gemensam symbol för alla diakoner och diakonissor i Svenska kyrkan. Sedan år 2000 är diakonens uppdrag reglerat i *Kyrkoordningen för Svenska kyrkan*. Stiften har ansvar för och tillsyn över Svenska kyrkans diakoner.

Emblemets symbolik

RINGEN: Du är omsluten av Gud och finns i den världsvida gemenskapen i Kristus.

KORSET: Jesu Kristi död, uppståndelse och försoning är det centrala.

DUVAN: Duvan med den friska olivkvisten påminner om duvan som lämnade Noas ark och återvände med budskap om liv.

Så är diakonens uppdrag att – buren av Gud, vägled av Kristus och med den helige Andes hjälp – vara ett barmhärtighetens tecken och gå med bud om liv och hopp.

Diakonen ska förvalta emblemet, i kedja och/eller som brosch, fram till sin död eller tills han/hon inte längre har rätt att utöva kyrkans vigningstjänst. Diakonemblemets återlämnas då till valfritt stift. Den här informationsfoldern ska vara väl bevarad och känd för diakonens anhängare.

FOTO: GUSTAF HELLSING/IKON

Diakonens officiella kläder

Diakonens högtidskläder samt officiella kläder

Diakonens högtidskläder består av en djupsvart kavaj med tillhörande byxa eller kjol, svarta strumpor samt svarta skor. Dräkten/kostymen bärs tillsammans med frimärksskjorta i en tydlig grön färg samt diakonemblemet. Det är även möjligt för diakoner att bära kaftan eller kaftanett. Högtidsdräkten kan bäras vid gudstjänster, förrättningar eller andra högtider. När diakonen är liturgiskt klädd bärs diakonemblemet innanför alban eller röklinet. Diakonens officiella kläder består av den gröna frimärksskjortan samt diakonemblemet.

Svenska kyrkans diakonemblem

Diakonemblemets är ett vigningstecken för diakoner, en symbol för diakonens uppdrag i Svenska kyrkan. Som vigningstecken är det ett officiellt emblem som endast bärs av vigda diakoner i Svenska kyrkan.

Emblemet överlämnas av respektive stift i samband med vigningen eller när vigningslöften ges inför stiftets domkapitel. Diakonemblemets kan även bäras av diakon från annan kyrka när han/hon av stiftets domkapitel förklarats behörig att utöva uppdraget som diakon i Svenska kyrkan. Emblemet finns både som emblem i en kedja samt som brosch.

Ett diakonemblem – ett emblem i kedja eller en brosch – ges kostnadsfritt som gåva till diakonen i samtliga stift. Därtill finns möjlighet för diakon att köpa emblem, till exempel om emblemet gått sönder, har tappats bort eller om diakonen vill komplettera de emblem han/hon redan har. Stiftet tar ut en kostnad för dessa. Vid återlämnande av emblem ersätts inte diakonen för kostnader av köpta emblem.

Upphovsrätten delas av Svenska kyrkan och upphovsmännen

Diakonemblemets är skyddat genom upphovsrättslagen. Det innebär att diakonemblemets inte får omarbetas, förändras eller användas på ett sätt som inte är förenligt med Svenska kyrkans policy. 2014 överlät Ingrid Ridderstedt och Marianne Nordström delar av upphovsrätten till Svenska kyrkan genom avtal. Överlåtelsen innebär att Svenska kyrkan har rätt att bestämma hur och av vilka diakonemblemets får användas. Rätten att förhindra att diakonemblemets omarbetas ligger kvar hos Ingrid Ridderstedt och Marianne Nordström.

Förvaltande och användande av diakonemblemets

Diakonemblemets förvaltas av varje enskild diakon. Diakonemblemets används av diakoner tillsammans med högtidskläder eller officiella kläder. Diakonemblemets kan även användas till civila kläder.

Då emblemet är ett vigningstecken för diakoner ska det inte användas som symbol för diakoni eller diakonalt arbete. Diakonemblemet kan avbildas i böcker, trycksaker, annonser eller annat då fokus ligger på diakonens uppdrag i kyrkan, men emblemet används inte när syftet är att annonsera diakonala verksamheter eller för att kommunicera församlingens uppdrag att utöva diakoni. När diakonemblemet avbildas i böcker, trycksaker, annonser eller annat återges det antingen fotografiskt eller stilerat i en silvergrå färg.

Återlämnande av emblem

Diakonemblemet är ett lån som återlämnas till ett stift då diakonen har avlidit eller inte längre har rätt att utöva sin vigningstjänst. Emblemet kan återlämnas till det stift där diakonen vigdes eller till annat valfritt stifts- kansli. Återlämnade emblem kan återanvändas och bäras av ny diakon.

Reklamation

Ta kontakt med stiftsdiakonen i ditt stift om du behöver reklamera emblem eller halskedja.

Historik

Diakonemblemet

Nuvarande diakonemblem har fungerat som en gemensam symbol för diakoner och diakonissor i Svenska kyrkan sedan 1977. Diakonemblemet har sitt ursprung i en tidigare diakonissbrosch från Tyskland. 1960 utformade diakon Ingrid Ridderstedt det svenska emblemet som sedan bearbetades konstnärligt av syster Marianne Nordström, Alsike kloster. Det blev ganska snart ett gemensamt emblem för alla diakonissor. Tidigare bar diakonissorna olika broscher eller kors beroende på vilken diakonissanstalt de var knutna till. Diakoner vid Stora Sköndal bar sedan 1903 ett malteserkors. I samband med att Svenska kyrkans Diakon- och Diakonissförbund bildades 1974 aktualiserades frågan om ett gemensamt emblem för diakoner och diakonissor. 1977 beslutades att diakonissemblemet skulle vara det gemensamma emblemet för diakoner och diakonissor. Då togs också broschén fram.

Idag fungerar diakonemblemet som ett vigningstecken för diakoner i Svenska kyrkan.

Diakonens högtidskläder och officiella kläder

Diakonissor bar tidigt en dräkt, med eller utan brosch eller diakonisskors, som gavs till dem vid upptagningen i moderhuset. Hur dräkterna och broscherna/korsen såg ut varierade mellan diakonissanstalerna. En gemensam diakonissdräkt antogs 1978 (svart klänning med vit hätta) som kunde användas oavsett vilken diakonissanstalt diakonissan tillhörde och till den hörde det gemensamma diakonissembleet. Den dräkten användes som högtidsdräkt av alla diakonissor mellan 1978 och 1995. Manliga diakoner har burit en särskild diakondräkt sedan 1902. Den första dräkten som manliga diakoner bar vid och efter sin vigning var en kort kaftan. Denna byttes 1952 till lång kaftan utan elva.

1995 lämnade en dräktkommitté förslag om nya dräkregler för diakoner. Dräktkommittén bestod av representanter från diakoniinstitutionerna, diakoniss- och diakonkårens samt Svenska kyrkans Diakon- och Diakonissförbund. Då föreslogs att den officiella klädseln skulle bestå av en djupsvart tvådelad dräkt i enkelt snitt för kvinnor samt djupsvart kostym för män. Till dessa skulle grön frimärksskjorta samt diakonemblemet bäras. Kommittén enades kring att det är på frimärksskjortan som kyrkans vigningstjänst känns igen ute i samhället och att den gröna färgen med diakonemblemet i sig är ett tecken för Svenska kyrkans diakoner. Bruket av frimärksskjorta började hos sköndalsdiakonerna på 1950-talet och har sin förebild i den Anglikanska kyrkans diakonat. Färgen var från början ljusgrå. Med inspiration från Finland började sköndalsdiakonerna att bära grön skjorta. Den gröna skjortan spred sig senare också till Norge och Danmark. Den gröna färgen har sedan kommit att förknippas med trefaldighetstiden i kyrkoåret och ses som växandets färg och som symbol för det kristna livet.

Den kyrkorättsliga reglering av diakoner som skedde år 2000 i *Kyrkordningen för Svenska kyrkan* innebar att ansvaret för diakonerna förlades hos stiftens biskopar och domkapitel. Diakoniinstitutionernas och kårens roll förändrades. Svenska kyrkans stift ansvarar nu fullt

ut för prövning, vigning och tillsyn. Dräktkommittén 1995 kom fram till att frågan om diakonens officiella kläder hör samman med ämbetsfrågan, men föreslog ändå dräkttregler i väntan på Svenska kyrkans beslut i ämbetsfrågan. Dräkttreglerna från 1995 har i praktiken fungerat vägledande för stiftens sedan dess.

2013 påbörjade stiftsdiakonerna i Svenska kyrkan ett arbete att ta fram en gemensam policy mellan stiftens för diakonemblemet samt diakonens högtidskläder och officiella kläder. Vid biskopsmötet i mars 2014 diskuterade och ställde sig biskoparna bakom förslagen till gemensam policy samt ett gemensamt informationsbrev om diakonemblemet som stiftens kan lämna till diakoner i samband med vigningen.

Skötselråd – Diakonemblemet

Silver är ett levande material som reagerar i mötet med luft, hud, parfym och syror som då bildar en beläggning på produkten, så kallad oxidering. En del silversmycken oxiderar nästan aldrig medan det kan gå mycket fort på andra. Hur fort oxideringen uppkommer kan exempelvis bero på hur fuktigt det är där produkten befinner sig. När det gäller diakonemblemet har Svenska kyrkan valt att oxidera emblemet vid tillverkningen för att få just den effekten. Därefter har oxideringen polerats bort för hand på de plana ytorna. Bästa rådet för att bevara detta utseende är att använda emblemet så mycket som möjligt så att de poleras på ett naturligt sätt av kläder och beröring. Blir de liggandes i en låda är risken överhängande att oxideringen tar över och emblemet kan uppfattas som mörkt och smutsigt. Om du ändå vill underhålla diakonemblemet rekommenderas i första hand att polera eller putsa med mjuk trasa. I andra hand att du använder skonsamma putsmedel utan slipmedel. Undvik även borstar eller stålull då dessa har slipeffekt. Tänk på att inte putsa för mycket på de ställen där det faktiskt ska vara oxidering.

Juni 2014